

**Δημήτριος Σουμπενιώτης  
Αναπληρωτής Καθηγητής  
Τμήμα Οργάνωσης Διοίκησης Επιχειρήσεων  
Πανεπιστημίου Μακεδονίας**

**Χαρακτηριστικά και Παραμετροποίηση  
της  
Τραπεζικής Επιχείρησης**

 **ΑΝΙΚΟΥΝΑ**

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2008

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΟΥΜΠΕΝΙΩΤΗΣ  
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΠΟΙΗΣΗ  
ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

ISBN: 978-960-516-038-8

Copyright © ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΙΚΟΥΛΑ  
Θεσσαλονίκη 2008

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΙΚΟΥΛΑ

- Δημ. Γούναρη 44 τηλ. 2310-235.297, Fax 2310-265.126
- Εγνατία 148 τηλ. 2310-239.537 - 546 21 Θεσσαλονίκη
- Εγνατία 156 τηλ. 2310-861.917, Fax 2310-891.201,  
εντός Πανεπιστημίου Μακεδονίας
- e-mail: [anikoula@otenet.gr](mailto:anikoula@otenet.gr)

Απαγορεύεται η ανατύπωση, η μετάφραση, η αντιγραφή μερική ή ολική μέσω φωτοτυπιών ή φωτογράφησης, καθώς και ο τρόπος έκθεσης με οποιοδήποτε οπτικο-ακουστικό μέσο της περιεχόμενης ύλης, χωρίς την έγγραφη άδεια του συγγραφέα.

Αφιερώνεται στον καθηγητή μου  
J. L. Ford, καθηγητή του  
Πανεπιστημίου του Birmingham.

# Χαρακτηριστικά και Παραμετροποίηση της Τραπεζικής Επιχείρησης

Δημήτριος Σουμπενιώτης  
Αναπληρωτής Καθηγητής  
Τμήμα Οργάνωσης Διοίκησης  
Πανεπιστημίου Μακεδονίας

## 1. Εισαγωγή

Τα Τραπεζικά Ιδρύματα προσελκύουν καταθέσεις δημιουργώντας ένα σύνολο υποχρεώσεων και χρηματοδοτούν ελλειμματικές οικονομικές μονάδες, δημιουργώντας απόθεμα απαιτήσεων. Αυτό το είδος διαμεσολάβησης, ευνοεί τη συγκέντρωση κεφαλαίων, περιορίζει χρονικές υστερήσεις και διαφορές μεταξύ των όρων που είναι διατεθειμένοι να δεχθούν οι καταθέτες και αυτών που αναζητούν οι επιχειρηματίες επενδυτές, επιτρέπει την χρηματοδότηση των τεράστιων δημόσιων ελλειμμάτων και παρέχει υπηρεσίες θεματοφυλακής, εκτέλεσης εντολών, παροχής συναλλάγματος, αγοράς και πώλησης αξιών κ.τ.λ. Ομοίως, η ανταπόκριση των εμπορικών τρα-

πεζών στα διάφορα κυβερνητικά μέτρα αναπόφευκτα επηρεάζει την οικονομία ενώ με δεδομένο ότι οι τράπεζες αποτελούν τους βασικούς μηχανισμούς δημιουργίας χρήματος, αν αφεθούν απερίσπαστες στην εκμετάλλευση των ευκαιριών αποκόμισης κέρδους, τότε είναι πολύ πιθανό να προκληθεί πληθωρισμός ικανός να υπονομεύσει την όποια οικονομική πολιτική. Συγχρόνως, αποτελεί κοινό τόπο ότι πολύ συχνά οι πιστωτικές προτεραιότητες αυτών των ιδρυμάτων εκτρέπουν πόρους από «επιθυμητούς» χρήστες όπως η βιομηχανία και οι εξαγωγές προς «λιγότερο επιθυμητούς» χρήστες όπως η καταναλωτική πίστη, οι εισαγωγές και το εμπόριο. Επιπρόσθετα, οι τραπεζικές κρίσεις του παρελθόντος έχουν πολλές φορές υπογραμμίσει την ανάγκη λήψης μέτρων προστασίας των καταθετών.

Επιλογές συμπεριφοράς χαρτοφυλακίου όπως οι παραπάνω αποκαλύπτουν ότι η δομή του ισολογισμού που είναι κερδοφόρος για τις τράπεζες ενδέχεται να μην είναι κοινωνικά αποδεκτή και βέλτιστη για την επίτευξη των στόχων μακροοικονομικής πολιτικής.

Τα εν λόγω μειονεκτήματα, εύλογα οδήγησαν ή και ανάγκασαν τις νομισματικές αρχές πολλών κρατών να ενεργοποιήσουν πολιτικές ρύθμισης της συμπεριφοράς των τραπεζικών ιδρυμάτων. Οι εν λόγω ρυθμίσεις διαφοροποιούνται μεταξύ κρατών, προσαρμόζονται στο εκάστοτε οικονομικό περιβάλλον, εξελίσσονται με την πάροδο του χρόνου και συνήθως καταργούνται όταν η χρησιμότητά τους ελαχιστοποιείται. Ως ενδεικτικά παραδείγματα τέτοιων ρυθμίσεων θα μπορούσαμε να αναφέρουμε: τα απαιτούμενα ελάχιστα ποσοστά ρευστών διαθεσίμων επί στοιχείων του παθητικού, τη σχέση μεταξύ ιδίων κεφαλαίων και συνόλου ενεργητικού ή παθητικού, συγκεκριμένες σχέσεις μεταξύ ρευστών στοιχείων του ενεργητικού και βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων, τα συστήματα δεσμεύσεων – αποδεσμεύσεων, τους εναλλακτικούς περιορισμούς πιστοδοτικής πολιτικής, τις ποινές πιστωτικών υπερβάσεων, τις πολιτικές που αφορούν τη διαχείριση των επιτοκίων, τις πολιτικές αναχρηματοδότησης κλπ.

Αναμφίβολα, η Ελλάδα απετέλεσε ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα υπερελεγχόμενου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η πληθώρα των αλληλεπικαλυπτόμενων περιορισμών που σταδιακά ενεργοποιήθηκαν τη δεκαετία του 80, αντί να λύσουν τα χρόνια προβλήματα ασυμβατότητας μεταξύ της συμπεριφοράς των τραπεζικών ιδρυμάτων και του κοινωνικά επιθυμητού, σε πολλές περιπτώσεις προκάλεσαν οικονομική παράλυση και κατ' αυτό τον τρόπο υπογράμμισαν το αυτονόητο. Ότι μη τηρουμένων των προϋποθέσεων για την εισαγωγή και την εφαρμογή των πάσης φύσεως οδηγιών και περιορισμών, οι περιορισμοί μεταμορφώνονται σε πρόβλημα από μόνοι τους.

Σε κάθε περίπτωση, τα μοντέλα συμπεριφοράς χαρτοφυλακίου των τραπεζικών ιδρυμάτων αρχικά αναπτύχθηκαν προκειμένου να διευκολύνουν τη λήψη προσανατολισμένων στη μεγιστοποίηση του κέρδους αποφάσεων, εκ μέρους της διοίκησης των ιδρυμάτων. Τα μοντέλα αυτά, με την πάροδο του χρόνου ομαδοποιήθηκαν σε μοντέλα ενεργητικού, μοντέλα παθητικού, μικτά μοντέλα, μοντέλα προτεραιότητας ασφαλείας και μοντέλα διαχείρισης κινδύνου. Παράλληλα, καθώς οι κανόνες ρύθμισης της συμπεριφοράς αυτών των ιδρυμάτων πολλαπλασιαζόταν και καθώς το πλέγμα των παρεμβάσεων γινόταν όλο και πιο πολύπλοκο, τα μοντέλα με τη σειρά τους υιοθετούσαν μια σαφώς πιο αυστηρή και ενδιαφέρουσα εξειδίκευση. Παρά το γεγονός ότι η εμπειρική αξιολόγηση αυτών των μοντέλων στις περισσότερες των περιπτώσεων δεν προσέφερε ικανοποιητικά αποτελέσματα, στη βιβλιογραφία καταγράφονται περιπτώσεις στις οποίες τα αποτελέσματα είναι θετικά ή στη χειρότερη των περιπτώσεων ελπιδοφόρα.

Τα μοντέλα συμπεριφοράς χαρτοφυλακίου των τραπεζικών ιδρυμάτων βρέθηκαν στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος κατά τη χρονική περίοδο που καλύπτεται από τη δεκαετία του 1970 και μέχρι τα πρώτα έτη της δεκαετίας του 1990. Έκτοτε, η φιλελευθεροποίηση της οικονομικής πολιτικής των ανεπτυγμένων χωρών, η συνεπαγόμενη σχεδόν πλήρης απορρύθμιση της λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων αλλά και η πεποίθηση ότι η αγορά θα ρυθμίσει

το σύστημα με άριστο τρόπο, οδήγησε την σχετική έρευνα σε στασιμότητα. Η δραματική ανατροπή των δεδομένων για την παγκόσμια οικονομία μετά την κατάρρευση πολλών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στις Η.Π.Α και σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες αφ ενός και ο καθολικός προβληματισμός που, ως συνακόλουθο, έχει αναπτυχθεί γύρω από το ρόλο που πρέπει να διαδραματίζουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στο οικονομικό γίγνεσθαι, αφετέρου, επανατροφοδότησαν το ενδιαφέρον για την ανάπτυξη μέσω ρύθμισης του τραπεζικού συστήματος. Στο πλαίσιο αυτό, η συζήτηση για τα μοντέλα συμπεριφοράς χαρτοφυλακίου των τραπεζικών ιδρυμάτων όπως επίσης και ο προβληματισμός για το κατά πόσο αυτά τα μοντέλα μπορούν να υπηρετήσουν την άσκηση οικονομικής πολιτικής αποκτούν πλέον ένα ξεχωριστό ενδιαφέρον.

Θέλοντας να συμβάλουμε τόσο στο διάλογο που αναπτύσσεται για τον νέο ρόλο του κράτους όσο και στη προσπάθεια αναζήτησης λύσεων και μέσω παρέμβασης, σε ότι ακολουθεί, θα επιχειρήσουμε την παρουσίαση και κριτική αξιολόγηση ενός συνόλου μοντέλων συμπεριφοράς χαρτοφυλακίου των τραπεζικών ιδρυμάτων και θα προτείνουμε ένα αυστηρά προσδιορισμένο σύστημα μέσω του οποίου τα εν λόγω μοντέλα θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν από τις νομισματικές αρχές για την άσκηση μακροοικονομικής πολιτικής. Ειδικότερα, στην πρώτη ενότητα του κειμένου θα συζητηθούν θέματα που έχουν να κάνουν με την αναγκαιότητα της διαμεσολάβησης, τους ρόλους που επιτελούν τα τραπεζικά ιδρύματα, τη θεωρία χαρτοφυλακίου και τις εναλλακτικές συναρτήσεις χρησιμότητας. Επίσης, στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστούν τα σημαντικότερα «μοντέλα ενεργητικού» όπως επίσης θα παρουσιασθεί αναλυτικά και ένα μοντέλο «προτεραιότητας ασφαλείας». Στη δεύτερη ενότητα, θα αξιοποιηθεί ένα ενδεικτικό μοντέλο συμπεριφοράς χαρτοφυλακίου ενός τραπεζικού ιδρύματος προκειμένου να παρουσιασθεί ένα «ολοκληρωμένο σύστημα ανάπτυξης εργαλείων παρέμβασης» για την άσκηση μακροοικονομικής πολιτικής.